

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Nipsippan vid Krången SE0710161

Foto: Kerstin Wörler

Namn:	Nipsippan vid Krången
Sitecode:	SE0710161
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	3,8 ha
Skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Sollefteå
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	705158/153035
Karta:	20G 0G
Ägarförhållanden:	privat
Fastställd/Uppdaterad:	2019-02

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående art enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH MÅL	3
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	4
5.1 För området i dess helhet	4
5.2 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet	4
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	5
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	5
7.1 Områdesskydd.....	5
7.2 Skötsel	6
8. BEVARANDESTATUS	6
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	6
10. REFERENSER	7
11. KARTOR	8

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns den i direktivet ingående arten nipsippa (*Pulsatilla patens*) (tabell 1).

Tabell 1. Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Art</i>
1477	Nipsippa (<i>Pulsatilla patens</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området i Krången hyser en stor och värdefull population av den ovanliga nipsippan. Nipsippa förekommer i Sverige bara här i Ramseleområdet och på Gotland. Det främsta bevarandesyftet i området är att bevara och återställa populationen av nipsippa.

Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av skydd är inte känt. För att säkerställa nipsippans förnygring är det viktigt att det sker någon form av markstörning i delar av området där frön sedan kan gro. I delar av området har därför naturvårdsbränningar utförts i försök att minska konkurrerande risvegetation och blottlägga ny mineraljord för frögroning.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående art

<i>Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
1477, Nipsippa (<i>Pulsatilla patens</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Populationen nipsippa ska inte understiga i genomsnitt 400 blommande individer. • Artens livsmiljö ska bibehållas i 3,8 hektar.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Området ”Nipsippan vid Krången” ligger i en sydvästsluttning cirka 3 km nordväst från Ramsele, alldeles söder om väg 345. Marken är av torr ristyp och vegetationen består av bland annat ljung, kråkbär, lingon, skavfräken och husmossa och väggmossa. I den ca 130-åriga gallrade tallskogen finns en riklig förekomst av den ovanliga växten nipsippa.

Nipsippan är en flerårig ört med blålila blommor. Arten räknas som nära hotad (NT) i rödlistan, är fridlyst och har fått ett eget åtgärdsprogram. Nipsippans frön anses vara vindspridda men då de är relativt stora och tunga har de dålig "flygförmåga" och sprids sällan långa sträckor från befintliga lokaler. Artens förmåga att nyetablera sig på blottad mark är god, till exempel i grusiga vägskärningar och naturliga rasmarker. De enskilda plantorna uppges kunna bli mycket gamla. Populationen av nipsippa i området har övervakats sedan 1975. Antalet blommande nipsippor har räknats vid varje besök. Som mest har drygt 800 blommande exemplar noterats här.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Området utgör i dagsläget en värdefull livsmiljö för nipsippa och har förutsättningar att vara det så länge det inte utsätts för ovarsam exploatering. Marktäcket har tidigare varit för slutet för att nipsippan ska kunna lyckas med förnygringen. Därför har länsstyrelsen genomfört åtgärder, bl.a. naturvårdsbränningar, för att gynna nipsippan. Åtgärderna syftar till att få bort fältskiktet och störa markskiktet för att få fram mer blottad mineraljord som nipsippan kan nyetablera sig i.

5.2 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet

1477, Nipsippa (*Pulsatilla patens*) är en flerårig och mjukt hårig ört som kan bli drygt en decimeter hög. Arten växer i torra, ej för skuggiga, miljöer. Den är kalkindifferent. Den

förekommer i gles tallskog, på tallmoar, åsslutningar, lavhedar eller torrängar. Den växer på genomsläppliga material som grus eller sand samt sprickiga kalkhällar. Arten är ljuskrävande och etableringsförmågan begränsas när marktäcket blir slutet. Nipsippan gynnas av skogsbrand samt av ett måttligt bete, som håller markerna solöppna. Den nyetablerar sig bäst på blottad mark, t ex i grusiga vägskärningar, dikeskanter och hyggen där det finns bara markfläckar. In i sen tid har nipsippan varit utsatt för en inte obetydlig uppgrävning, men det är intressant att notera att nya plantor kommer i kanten av de grävda groparna. Artens frön är vindspridda, en rimlig uppskattning av spridningsavstånd är 200 m. Utbredningen i Sverige är begränsad till Gotland och ett område runt Ramsele i Ångermanland.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Återkommande störning av marktäcket så mineraljorden blottas.
- Solöppen miljö
- Ingen uppgrävning och insamling får ske

6. Hotbild mot Natura 2000 området

Området Nipsippan vid Krången är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat vilket innebär att de stora hoten är undanröjda. Det främsta hotet mot Nipsippan i området är att marktäcket blir så tjockt så ingen nyetablering är möjlig. Trots att nipsippan är fridlyst har arten minskat kraftigt i Ångermanland som en följd av ändrad markanvändning och uppgrävning. In i sen tid har nipsippan varit utsatt för en inte obetydlig uppgrävning, men man kan notera att nya plantor kommer i kanten av de grävda groparna. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som utgör potentiella hot mot områdets art

<i>Art</i>	<i>Hot</i>
1477, Nipsippa (<i>Pulsatilla patens</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Nipsippan missgynnas av igenväxning vilket innebär minskat ljusinsläpp och ökad konkurrens av igenväxningsarter • Ett annat hot är bristen på markstörning vilket förhindrar föryngring av arten, vilket i sin tur gör att den på lång sikt försvinner från lokalen. • Uppgrävning och insamling är, trots fridlysning, ett fortsatt hot.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område.

Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Nipsippan är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen (1998:179) samt NFS 1999:12). Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och förvaring av levande exemplar samt försäljning av levande och döda exemplar av nipsippa, (vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).

7.2 Skötsel

För att på sikt säkerställa artens fortlevnad inom området är det nödvändigt med återkommande störningar av markskiktet. Inom området har bland annat två naturvårdsbränningar genomförts. År 2016 genomfördes en naturvårdsbränning på 1,5 hektar inom ramen för Life Taiga-projektet. Naturvårdsbränningen gav ett positivt resultat med fler livskraftiga plantor jämfört med innan bränning. Inom samma projekt har även fyra sandblottor skapats. Vid alla skötselåtgärder för arten ska ”Åtgärdsprogrammet för nipsippa” beaktas. I tabell 4 visas en sammanfattning av planerade skötselåtgärder.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Naturvårdsbränning	Vid behov	1
Markstörningar för att få en blottad mineraljord	Vid behov	2
Plockhuggning av enstaka träd för att öka ljusinsläpp	Vid behov	3
Röjning av gran och ris för att öka ljusinsläpp	Vid behov	3

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är relativt gynnsam då skogen är öppen och populationen av nipsippa är riklig. Markskiktet i området kan dock bli för tjockt om återkommande markstörningar inte sker och därigenom minska nipsippans population.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom Natura 2000-området bör nipsippa tas hänsyn till i uppföljningen. Arten ingår i åtgärdsprogram vilket också bör beaktas vid uppföljningen. Uppföljningen bör ske enligt följande:

Nipsippa (*Pulsatilla patens*)

- Samtliga kända lokaler i Västernorrlands län ska inventeras årligen. Vid fältbesöket ska antalet blommande individer räknas. En uppskattning av växtplatsens totala yta ska göras och markeras på karta. Uppföljning ska också ske av de skötselåtgärder som genomförs för att gynna nipsippa.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Lundqvist, J. A. G. 1978. Nipsippan, *Anemone patens*, i Ångermanland. *Svensk Bot. Tidskr.* 71: 295–301.

Mascher, J. W. 1990. *Ångermanlands flora*. Lund.

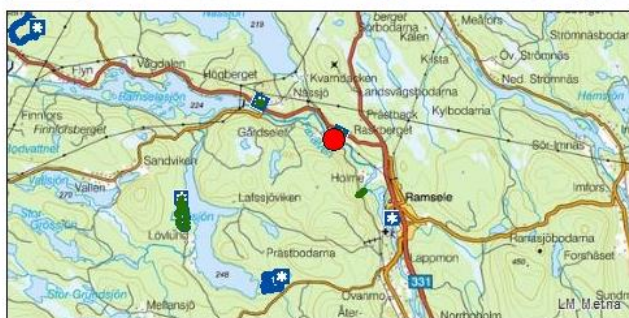
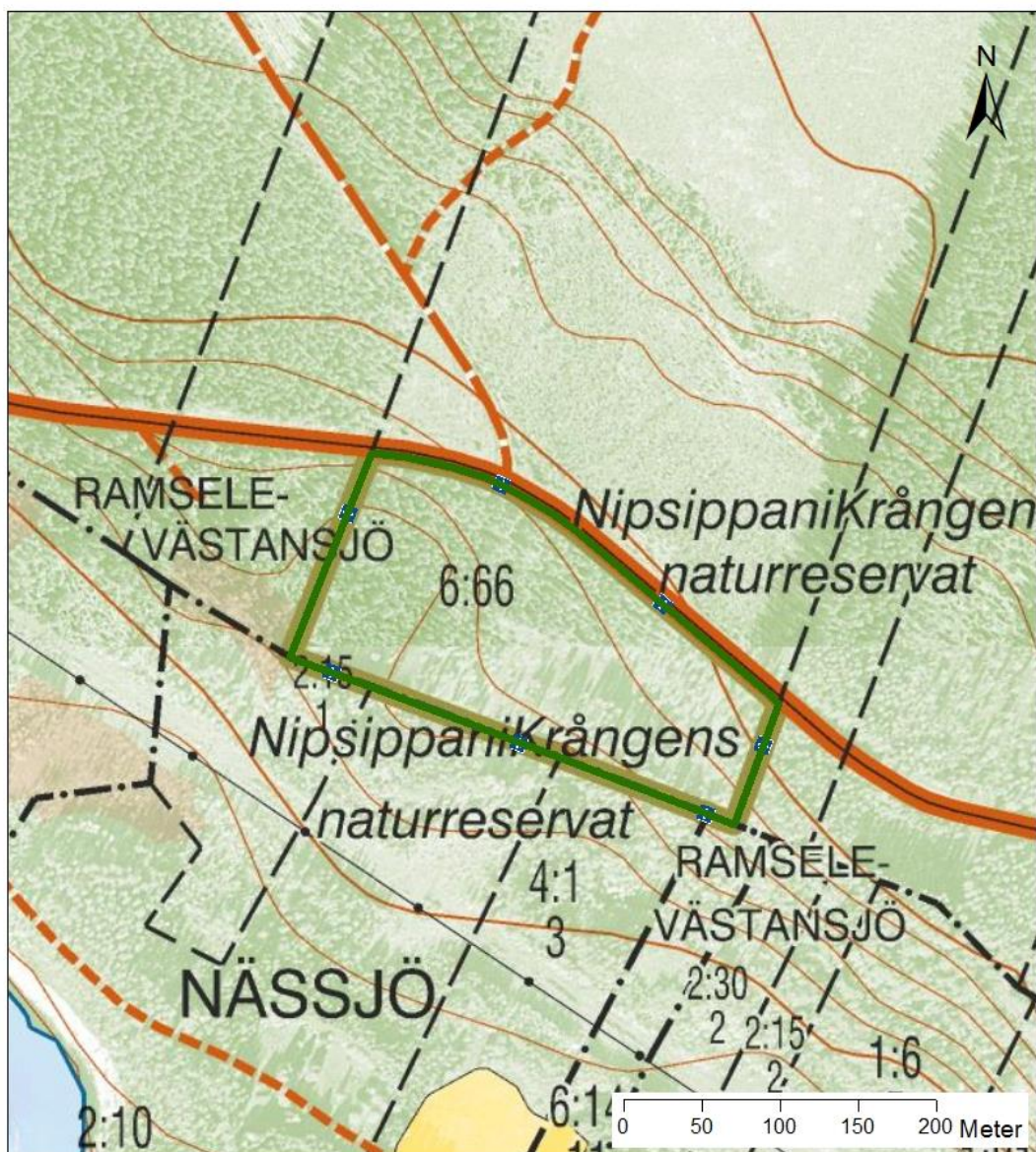
Naturvårdsverket 2003. Natura 2000 i Sverige. Handbok med allmänna råd. Handbok 2003:9.

Åtgärdsprogram för nipsippa och gotlandssippa (*Pulsatilla patens* och *P. vulgaris* ssp. *gotlandica*) 2006-2010. Rapport 5672, Naturvårdsverket.

11. Kartor

Kartorna nedan visar en översikt av området. Inom detta område är ingen naturtyp utpekad utan enbart en art (nipsippa). Aktuell information om naturtypers utbredning i andra Natura 2000-områden finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur.

 Natura 2000
 Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan